

**THE ROLE OF INFRASTRUCTURE NETWORKS IN THE
REGION**

Qobulov Ozodbek Oktamboy o'g'li

**Associate Professor, Department of Economics, Asian International
University**

Abstract. This article describes the role of infrastructure networks, as well as the types, need for use, existing opportunities and structural features of this network in the region of Khorezm region.

Key words. Region, infrastructure, sector, infrastructure sector, social infrastructure, market infrastructure, transport infrastructure, information infrastructure, factor.

MINTAQADA INFRATUZILMA TARMOQLARINING TUTGAN O'RNI

**Qobulov Ozodbek O'ktamboy o'g'li, Osiyo Xalqaro universiteti Iqtisodiyot
kafedrası Dotsenti**

Annotatsiya. Ushbu maqolada infratuzilma tarmoqlarining tutgan o'rni, shuningdek Xorazm viloyati mintaqasida ushbu tarmoqning turlari, qo'llash zaruriyati, mavjud imkoniyatlari va tarkibiy xususiyatlari yoritilgan.

Аннотация. В данной статье описана роль инфраструктурных сетей, а также виды, необходимость использования, существующие возможности и структурные особенности этой сети в регионе Хорезмской области.

Kalit so'zlar. Mintaqa, infratuzilma, tarmoq, infratuzilma tarmoqlari, ijtimoiy infratuzilma, bozor infratuzilmasi, transport infratuzilmasi, axborot infratuzilmasi, omil.

Ключевые слова. Регион, инфраструктура, сектор, инфраструктурные сектор, социальная инфраструктура, рыночная инфраструктура, транспортная инфраструктура, информационная инфраструктура, фактор.

Bugungi kunga kelib, mamlakatimizda iqtisodiyot tarmoqlarini samarali rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Buning uchun ushbu tarmoqlar faoliyatini

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

takomillashtirishga xizmat qiladigan infratuzilma tarmoqlarini rivojlantirish lozim bo'ladi. Infratuzilma tarmoqlari har bir korxonaning eng muhim ehtiyojlarini ta'minlaydigan asosiy vositalar va tashkilotlar majmui bo'lib hisoblanadi. Infratuzilma insoniyatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishi uchun zarurdir. U orqali har bir insonning hayoti bilan bog'liq ravishda kundalik iqtisodiy faoliyatning amalga oshirilishi amalga oshiriladi.

Iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash uchun mamlakat yoki mintaqa uchun infratuzilma zarur bo'ladi va bu soha loyihalarni tuzish orqali amalga oshiriladi. Infratuzilmaning davlatlarning mudofaa qobiliyati va iqtisodiy xavfsizligiga sezilarli ta'sir qiladi. Infratuzilmaga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganish, ya'ni investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilish, shuningdek empirik nuqtai nazardan uning rivojlanish darajasini o'lchash kerak. Aniq va umume'tirof etilgan infratuzilma obyektlari tarkibini tahlil qilish uchun belgilangan mezonlarni aniqlash talab etiladi. Infratuzilma umumiy tarzda, ya'ni, yo'llar, elektr stantsiyalari, suv ta'minoti va kanalizatsiya tarmoqlarini belgilaydigan turli tadqiqotlar natijalarini solishtirish lozim. Ko'pincha infratuzilmani o'lchashda pul yoki jismoniy birliklar qo'llaniladi.

Infratuzilma iqtisodiy o'sishga ta'sir qilib, bu konsepsiyalarga asoslanadi va infratuzilma aktivlari va ularga investitsiyalar to'g'risidagi statistik ma'lumotlarni to'g'ri to'plash va qayta ishlashga bog'liq bo'ladi. Mamlakat infratuzilmasini rivojlantirish mamlakatni iqtisodiy taraqqiy qildirish siyosatini ishlab chiqishga to'sqinlik qiladi. Infratuzilma tushunchasini o'rganishda turlicha yondashuvlar qo'llaniladi. Shularga asosan, keng ma'noda infratuzilma - xo'jalik faoliyatini amalga oshirish va ushbu subyektlarning yashash sharoitlarini ta'minlaydigan moddiy va nomoddiy aktivlar to'plamidir. Infratuzilma o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'ladi. Xususan, kapital zichligi, yaratilish va foydalanishning uzoq muddati, bozor

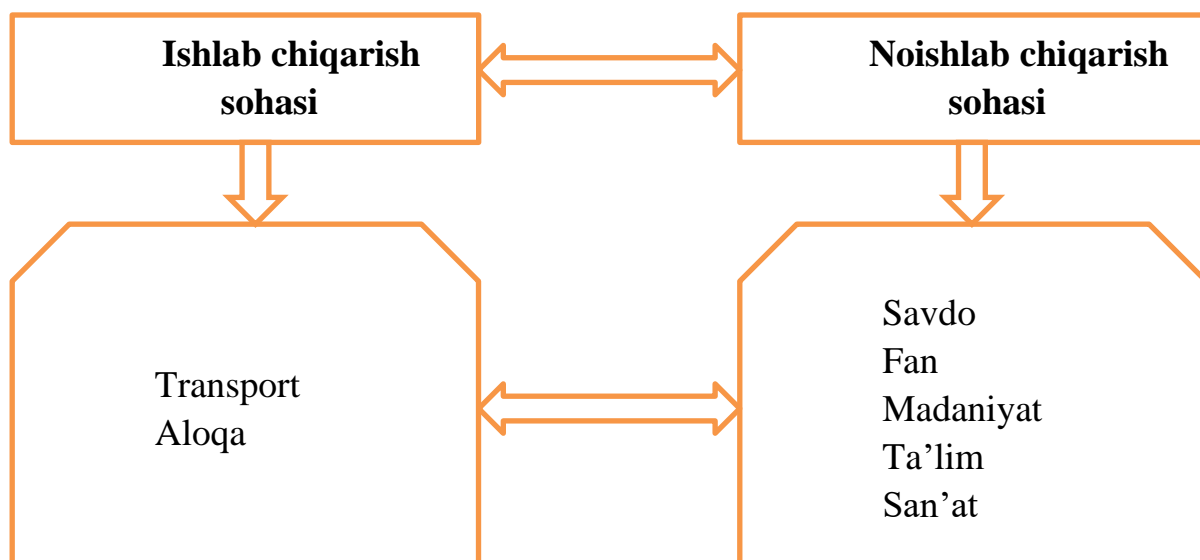

samarasizligining namoyon bo‘lishi, hududga biriktirilishi, oraliq va yakuniy iste’molda foydalanish imkoniyati shularga tegishlidir.

“Infratuzilma” atamasi uzoq vaqt davomida takomillashib borgan. Infratuzilma - har qanday tizimning me’yoriy ishlashi uchun xizmat qiladigan o‘zaro bog‘langan tuzilmalar, tarmoqlar yoki obyektlar to‘plamini belgilash uchun ishlatiladigan tushuncha bo‘lib xizmat qiladi. Infratuzilma tovarlar va xizmatlar harakatida vositachilik qiluvchi tashkiliy-huquqiy shakldagi xo‘jalik yurituvchi subyektlar, xizmatlar, tizimlar va bozorga xizmat ko‘rsatish uchun mas’ul bo‘lgan korxonalar majmuini o‘zida birlashtirib, bozor faoliyatini rivojlanishi uchun zamin yaratadi [1].

Fikrimizcha, infratuzilma - jamiyatdagi kundalik hayot va iqtisodiy faoliyatni ta’minlovchi asosiy tuzilmalar to‘plamidir. Ularni tarkibiga yo‘llar, elektr va suv ta’minoti tizimlari, telekommunikatsiya tizimlari va jamoat transporti kabilar kiradi. Radio, internet, metro va toza suv kabi oddiy qabul qiladigan boshqa unsurlar esa infratuzilmaning bir qismidir. Yuqoridagilardan kelib chiqib, infratuzilma yirik majmua sifatida turli sohalar majmuidan iborat bo‘ladi (1-rasm).

1-rasm. Infratuzilma majmui tarkibi

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

Ushbu rasm tarkibiga ko'ra, infratuzilma majmui tarkibi ishlab chiqarish va noishlab chiqarish sohasiga ajratilib, iqtisodiyot tarmoqlarining rivojlanishiga imkon yaratadi. Biroq, infratuzilma kambag'allikni qisqartirishda ham muhim rol o'ynaydi. Infratuzilma mahsulot hosildorligini oshiradi va jamiyatda hayot sifatini yanada yaxshilaydi. Infratuzilma orqali ta'minlangan yo'llardan kishilarning turli joylarga borishlari ta'minlanadi. Hamda uning natijasi bo'lgan toza suv hayot va salomatlik uchun zarur bo'lsa-da, ishonchli elektr tizimlari esa korxonalar va iste'molchilarga zaxira yoki qimmatroq muqobil tizimlarga investitsiyalarni tejash imkonini beradi.

Infratuzilmaning yana bir shakli bo'lgan arzon telekommunikatsiya va transport xizmatlarining keng mavjudligi esa yangi ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiy o'sishni tezlashtirish imkonini beradi. Infratuzilmaning turli sohalarga ta'siri va yo'nalishlari mavjud bo'ladi. Infratuzilma sifatida korxonalar dasturiy, texnik va boshqa texnologik resurslarga, malakali mutaxassislariga ega bo'ladi [2].

Infratuzilmaning ko'rinishlari sifaida transport tizimlari, energiya tizimlari va telekommunikatsiya tizimlari kabi infratuzilmalar jamiyatning ishlashini ta'minlash uchun muhim bo'lgan xizmatlarni taqdim etishda foydalaniladi. Biroq, bugungi kunda globalashuv, tartibga solish, nomarkazlashtirish va raqamlashtirish kabi texnologik va ijtimoiy o'zgarishlar tufayli infratuzilmalar o'zaro bog'liqliklardan kelib chiqadigan yoki kuchaytiradigan qator tahdidlarga duch keladilar. Ushbu xavf-xatarlar siyosat va infratuzilmalar o'rtasidagi bog'liqliklarning kuchayishiga olib keladi.

Aholi turmush farovonligini oshirishda infratuzilma turli ko'rinishlarda, xususan ijtimoiy, transport, axborot, bozor infratuzilmasi va h.k. turlaridan ko'proq foydalaniladi. Shular qatorida tibbiy asbob-uskunalarga xizmat ko'rsatish infratuzilmasi ham mavjud bo'lib, ular o'z tuzilishi va mohiyatiga ega bo'ladi. Biroq, ularni samarali rivojlantirishga qaratilgan imtiyozlar berilishini ta'minlash va o'z vaqtida boshqarib borish lozim.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

Ijtimoiy infratuzilma - aholining me'yoriy faoliyat yuritishini funksional ta'minlovchi tarmoqlar va korxonalar yig'indisidir [3]. Ushbu infratuzilma tarkibiga uy-joy, uning qurilishi, ijtimoiy-madaniy obyektlar, uy-joy kommunal xo'jaligi sohasi, sog'liqni saqlash, ta'lim, maktabgacha ta'lim tizimi korxonalari va tashkilotlari; dam olish va hordiq chiqarish bilan bog'liq korxonalar va tashkilotlar, umumiy ovqatlanish, xizmat ko'rsatish sohasi, sport-sog'lomlashtirish muassasalari, aholiga xizmat ko'rsatish uchun yo'lovchi transporti va aloqa, yuridik, moliyaviy va kredit xizmatlarini ko'rsatuvchi muassasalar tizimi (yuridik maslahatlar, notarial idoralar, jamg'arma kassalari, banklar) va boshqalar kiradi.

Aniqroq qilib aytganda, ijtimoiy infratuzilma kishilar ehtiyojlarini qondirish, hayotning zarur darajasi va sifatini ta'minlash, iqtisodiyotning barcha sohalari uchun kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lgan kadrlarni takror ishlab chiqarishni ta'minlash uchun mo'ljallangan xizmat ko'rsatish sohalari va faoliyat turlari guruhidan iborat bo'ladi. Ijtimoiy infratuzilmaning rivojlanishiga iste'molchi - asosiy omil (aholi taqsimoti), tabiiy resurs omili (suv havzalari, o'rmonlar, tog'lar bilan bog'liq) va "bilimni talab qiluvchi" omil (oliy ta'lim (universitet, institut) kabi omillar ta'sir ko'rsatadi. Ular bilan bir qatorda, transport omili, ya'ni infratuzilma obyektlarini joylashtirishda aholi uchun transportning qulayligi doimo hisobga olinadi.

Bozor infratuzilmasi - bozorda tovarlar va xizmatlarning erkin harakatlanishini ta'minlovchi muassasa va tashkilotlar tizimi bo'lib, ularga banklar, birjalar, yarmarkalar, sug'urta kompaniyalari, konsalting va axborot-marketing firmalari va boshqalar kiradi. Bozor infratuzilmasi - tovarlar va xizmatlar, kapital va ishchi kuchining harakatiga xizmat ko'rsatadigan va ta'minlaydigan korxonalar, tashkilotlar, muassasalar va xizmatlar to'plami, ya'ni bozorning me'yoriy ishlashini ta'minlashdir [4]. Shulardan kelib chiqib, bozor infratuzilmasiga tovarlar va xizmatlar, pul, qimmatli qog'ozlar, ijara va lizing punktlari va ishchi platformalar harakatini ta'minlovchi korxonalar va tashkilotlar tizimi xos bo'ladi.

Transport infratuzilmasi infratuzilma turi bo‘lib, uning tarkibi transportni amalga oshiradigan va uni amalga oshirish va texnik xizmat ko‘rsatishni ta‘minlaydigan barcha sanoat tarmoqlari va transport korxonalari yig‘indisidan iborat bo‘ladi. Transport infratuzilmasi - barcha turdagi transport va transport tuzilmalarining yig‘indisi bo‘lib, ularning faoliyati iqtisodiyotning barcha tarmoqlari faoliyati uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan bo‘ladi, ya‘ni insonning iqtisodiy va xo‘jalik bo‘lmagan faoliyatini ta‘minlash uchun mo‘ljallangan moddiy-texnik transport tizimlari majmuidir [5]. Boshqacha qilib aytganda, transport infratuzilmasi transport jarayonining tez va to‘sqinliksiz bajarilishini ta‘minlaydigan moddiy-texnik va tashkiliy shart-sharoitlar majmui sifatida tushunilishi lozim.

Axborot infratuzilmasi aslida mamlakatning axborot makonining ishlashi va rivojlanishini ta‘minlaydigan tashkiliy tuzilmalar, quyi tizimlar va axborotning o‘zaro ta‘siri vositalari tizimi kabilardan iborat bo‘ladi. Ya‘ni, axborot infratuzilmasi - iste‘molchilarning axborot resurslaridan foydalanishini ta‘minlovchi axborot markazlari, ma‘lumotlar va bilimlar banklari, aloqa tizimlari yig‘indisidir. Ushbu infratuzilma tashkiliy jihatdan axborot sanoati tarkibiga kirmaydigan va samarali faoliyat yuritilishini ta‘minlovchi iqtisodiy tarmoqlar majmui xos bo‘lib, ular tarkibiga kutubxonachilik, nashriyot va matbaa sanoati, kitob savdosi, pochta-telefon, telegraf va elektron aloqa, televideniya va boshqalar kiradi.

Xulosa shuki, infratuzilma mamlakat hududlarining samarali ishlashi va rivojlanishini ta‘minlaydigan murakkab obyektlar va tizimlar, aholi turmush farovonligini ta‘minlaydigan tuzilmalar, aloqalar va kommunikatsiyalar tizimi sifatida qaraladi. Bu esa iqtisodiy rivojlanishni ta‘minlash qobiliyati sifatida namoyon bo‘ladi. Ushbu infratuzilma ijtimoiy, transport, axborot, bozor infratuzilmasi va h.k. kabi turli ko‘rinishlarda namoyon bo‘ladi. Uning muhim unsurlari bo‘lgan avtomobil va temir yo‘llar, aeroportlar, portlar, energiya tizimlari, suv ta‘minoti va boshqa infratuzilmalar sifati va ulardan foydalanish qulayligi mamlakatning raqobatbardoshligiga ta‘sir qiladi.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

Natijada, infratuzilma tizimning faol ishlashiga asos bo‘lib xizmat qiladi va xizmat ko‘rsatish tuzilmalari yoki obyektlari majmuasidan iborat bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Sapayeva N.K. Zamonaviy infratuzilma xizmatlarini tashkil etish imkoniyatlari. // Science and education in agriculture, April 2024. Volume 4, Issue 4. - 73 b.
2. Атанепесова А., Кулиев А., Аннаева М. Инфраструктура и развитие цифровых технологий. // Научный журнал «Ceteris paribus», №11 / 2022. - с. 35. ISSN (p) 2411-717X / ISSN (e) 2712-9470
3. <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
4. Sapayeva N.K. Bozor infratuzilmasi unsurlarining o‘ziga xos xususiyatlari. // “Mintaqada barqaror iqtisodiy o‘shish orqali aholi turmush farovonligini oshirishning ustuvor yo‘nalishlari” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari II jild [Matn]. / Urganch Davlat Universiteti.- Xorazm: Khwarezm travel, 2024. - 82 b.
5. Загорский И.О., Володькин П.П., Рыжова А.С. Транспортная инфраструктура. - Хабаровск: Изд-во Тихоокеан. гос. ун-та, 2015. - с. 7.

